

de **stenen** bank

IN DEZE STENEN BANK...

Tijdens de donkere dagen voor kerst kruipen we naar binnen achter onze Heese deuren. En dan valt gelukkig De Stenen Bank weer op de deurmat: boordevol informatie over 'Hees-nu' en 'Hees-toen'. Een paar oproepen voor informatie over het verleden. Een familieportret van de Drankenhandel Moons. Foto's van de Echte Heese dag. (Als u er niet was heeft u iets gemist!) En natuurlijk de aftrap van Park West en nog veel meer. U weet het: de redactie ontvangt graag uw reacties, tips en foto's.

Familie Moons en "De Wijnrank" 1926-1979

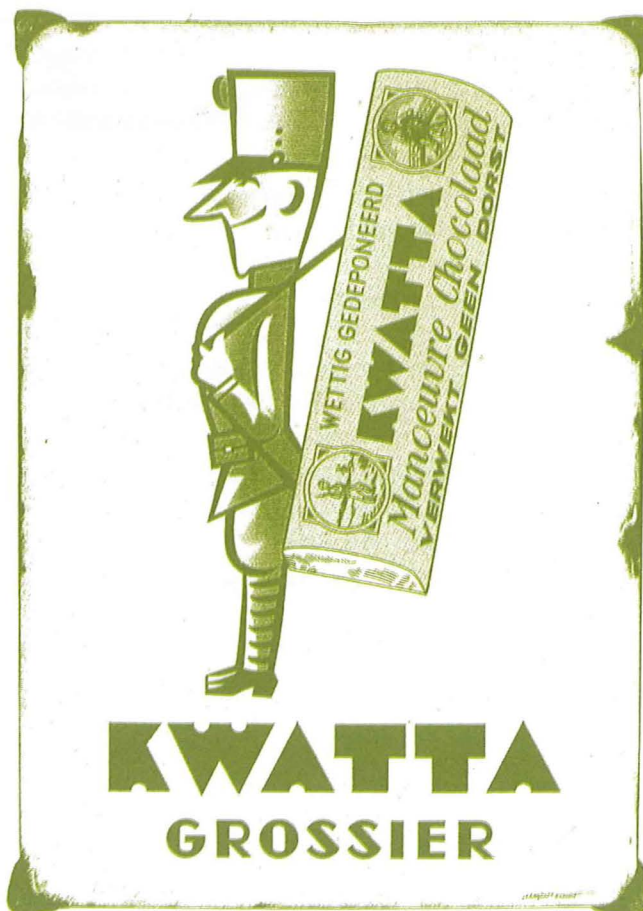
Wijn, limonade en snoep uit Hees

door: Louis Moons

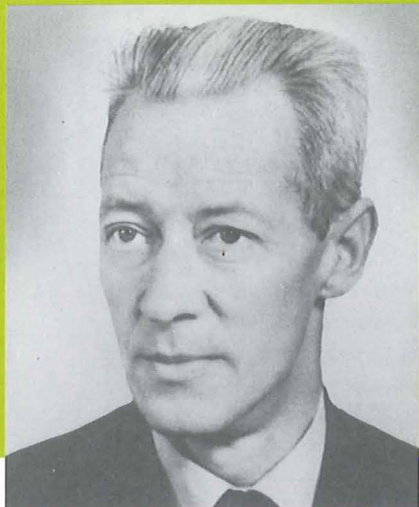
Een familiekroniek geschreven door gastauteur Louis Moons over de handel in wijn, zoetwaren en limonade aan de Schependomstraat, opgebouwd door zijn vader. Met mooie plaatjes van de producten, een levendig stukje bedrijfs- en familiegeschiedenis voor de fijnproevers.

Grootvader Andries Moons, geboren in 1875, woonde oorspronkelijk in Leiden. Hij erfde van zijn oom, Andreas Moons, die kinderloos was, een timmer/aannemersbedrijf. In Sassenheim werd door hem de St. Pancratiuskerk gebouwd. Na zijn architectenopleiding bouwde hij vele panden in Leiden en omgeving en later ook in Nijmegen. De ondernemende opa kocht ook winkelpanden op, restaureerde deze en opende kruideniers- en melkbedrijven, o.a. voor twee van zijn zonen.

Toen hij vijf jaar na de dood van zijn vrouw Maria Goemans in 1923 naar Nijmegen verhuisde, kocht hij voor zijn zoon Adri (A.C.J.) Moons (geb 1904) een pand op de Voorstadslaan 244. Deze begon daar in 1926 een grossierderij in consumptieartikelen. In 1931 bouwde opa een dubbele woning met bedrijfsruimte aan de Dorpsstraat 19 en 21 in Hees (nu Schependomstraat). De groothandel werd verplaatst en ook werd in het bedrijfspand de inmiddels opgerichte wijnhandel "De Wijnrank" ondergebracht. Behalve op wijn, legde Adri zich toe op zoetwaren en de fabricage van limonadesiroop. Hij kocht zijn eerste luxe wagen (Peugeot) en vrachtwagen en uiteraard was er een grote bakfiets, waarmee de zoetwaren en dranken bij winkeliers in de omgeving werden bezorgd.

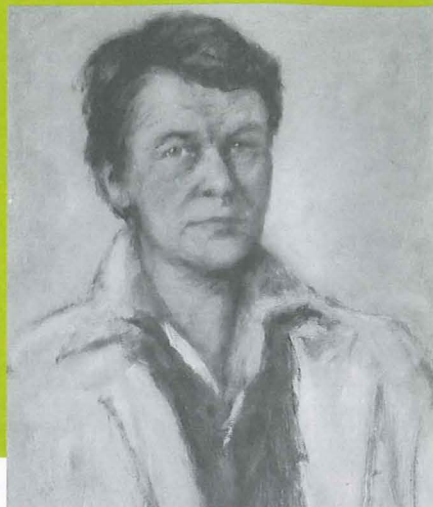
Reclamebord hing jarenlang aan gevel van Moons

Grondlegger Adri Moons (1904-1959)

Adré Moons (1929-1979)

Louis Moons (geb. 1935)

Adri Moons, en zijn echtgenote Lies Burgers (geb. 1900 te Hernen) kregen samen zeven kinderen. Jopie, zes jaar oud, overleed in 1937. Van de zes kinderen - drie meisjes en drie jongens, was Adré (A.J.) Moons de oudste. Geboren in 1929 was hij samen met Louis (geb. 1935) voorbestemd om het bedrijf voort te zetten. Inmiddels was het huis Dorpsstraat 19 te klein geworden en werd verhuisd naar de nieuw gebouwde woning op 17A. Opa had met de grootte van het gezin rekening gehouden en het geheel wat royaler laten bouwen dan de aangrenzende woningen.

Oudste zoon Adré werd de bedrijfsopvolger van Adri Moons, die helaas zelf al op 54-jarige leeftijd in 1959 overleed. Zijn vijf jaar jongere broer Louis vertrok na zijn militaire dienst in 1956 naar Amsterdam. Begon daar zijn loopbaan in de zoetwaren bij een groot zoetwarenbedrijf, Rosenberg Import sinds 1897, importeur van o.a. Côte d'Or chocolade.

FLESSEN VULLEN, ETIKETTEN PLAKKEN

In die eerste jaren werkten er naast Adri Moons, twee vertegenwoordigers, twee magazijnbedienden, een chauffeur, de boekhouder en een fietsjongen. In de drukke zomerperiode waarin extra veel limonadesiroop werd besteld, werden losse hulpen aangetrokken. Dan hielp het hele gezin mee. Na schooltijd en tijdens vakanties waren ze druk in de weer met flessen vullen en etiketten plakken. En de retourflessen moesten worden gesorteerd en met een schoonmaakmachine worden gereinigd.

De productie van limonadesiroop, een zeer groot artikel vooral na de oorlog, gebeurde met suikersiroop, die in 200 liter-vaten werden aangevoerd. Via kettingtakels werden deze vaten boven grote aardewerk vaten gehesen, die daarna met de dikke suikerstroop werden gevuld. Afhankelijk van de smaken, -sinaasappel, frambozen, grenadine en citroen-, werden smaak- en kleurstoffen toegevoegd. Met een mixer kreeg de siroop, de kleur en fijne smaak van "De Wijnrank"-limonades. Verpakt in kistjes met 15 flessen vonden ze hun weg naar de vele kruidenierswinkels in Nijmegen, het land van Maas en Waal, de Betuwe, rond Groesbeek, Noord Limburg en het noordelijk deel van Brabant.

VATEN WIJN EN MISWIJN

De wijnen werden voor een deel gekocht bij andere grootimporteurs, maar er werden ook rechtstreeks vaten wijn uit Frankrijk, Spanje en Portugal geïmporteerd. Veel soorten wijn werden onder het eigen Moons-label gebotteld en doorverkocht. Onder de geïmporteerde flessen wijn waren uit Bordeaux o.a. *Château Senailhac* en *Marquat frères*; bij de Bourgognes was *Morin Père et fils* een van de belangrijkste leveranciers. De wijnen werden niet uitsluitend aan de detailhandel verkocht. Particulieren en vooral ook de kloosters en pastorieën in het kloosterrijke Hees waren belangrijke afnemers. De miswijn, een onversneden, meestal witte wijn, voorzien van kerkelijk zegel, werd door "De Wijnrank" gebotteld en bij kerken en kloosters afgeleverd.

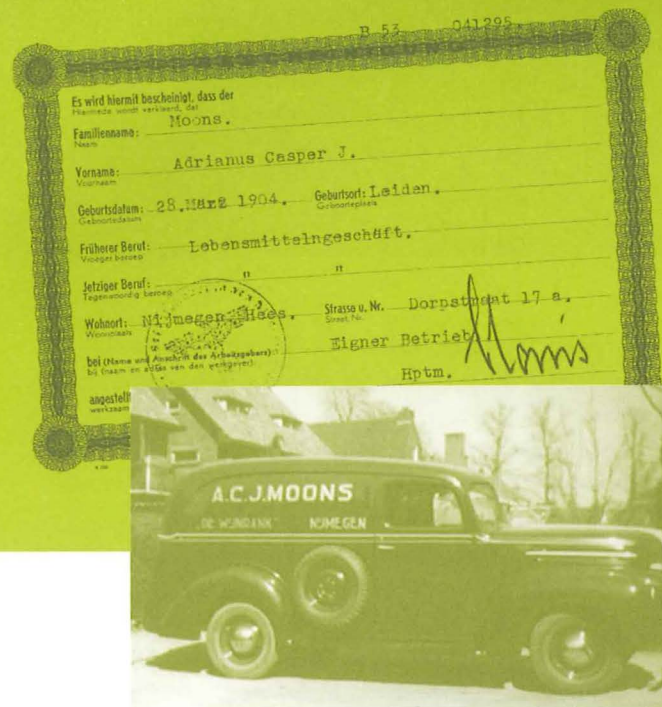
CHOCOLA EN ULEVELLEN

Het zoetwarenpakket, normaal bestaande uit chocolade, suikerwerken en koek/banketproducten, veranderde sterk in de oorlogsjaren. Cacaobonen waren al vroeg in de oorlog niet meer te krijgen, waardoor de vele bekende chocolade-fabrieken stil kwamen te liggen. De fabrikanten van Kwattarepen met soldaatje, Tjoklat, Lindt en de Nijmeegse Van Dungen chocoldefabriek aan de Groenestraat leverden niet meer. Allerlei surrogaat-producten kwamen en verdwenen weer omdat de verwende snoepers dit toch niet lekker vonden.

Suikerwerk en koekproducten bleven, maar waren niet meer echt verfijnd. Ulevelen, zwarte balletjes uit Gouda in metalen trommels van 25 kg. werden uitgeschept tot kleine porties. Met andere producten werd het magere assortiment aangevuld. Zoals jam, verpakt in perkamijnpapier, in houten kistjes van 10 kg. Stroop in koperkleurige bussen van 5 kg., maar ook sachets met Clezo hoofdpijnpoeders en vliegenvangers: blauwe ronde doosjes, waaruit je een bruinkleurige strip kon trekken.

OPEL BLITZ EN BEVRIJDING

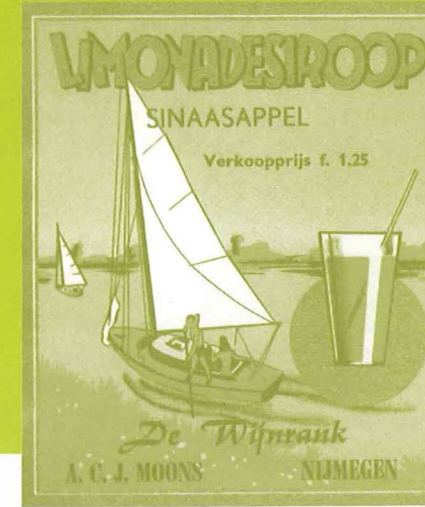
In de oorlogsjaren werden de luxe wagens gevorderd en moesten de klanten met de fiets worden bezocht. De vrachtwagen, een geel gespoten Opel Blitz, mocht blijven.

Dit vanwege de status van Beruf 'Lebensmittelgeschäft', hiervoor kreeg het bedrijf een vergunning. In september 1944 werd de wagen alsnog in beslag genomen. Een geluk was dat de wagen slecht startte. Met een handgranaat onder de motorkap werd de Opel in de Sumatra-sstraat teruggevonden. Na een opknapbeurt heeft hij nog een tijd gereden. Rond 1946 werd deze in de oorlogstijd met vier gascilinders rijdende wagen vervangen door een spiksplinternieuwe Ford bestelwagen. Trots liet pa Moons op zijn nieuwe auto met bladgoudletters zijn naam A.C.J. Moons "De Wijnrank" Nijmegen aanbrengen.

Op 17 september 1944 trokken de geallieerden Nijmegen binnen. De dagen daarop zagen we vanachter de verduisterde ramen het terugtrekken van de vele Duitse soldaten, die de kloosters in Hees jarenlang hadden bezet. Kort daarop werd in het bedrijfskantoor een centrale ingericht door een peloton van de Royal Engineers, Engelse verbindingstroepen. Met een korte onderbreking van enkele weken in verband met de aanval op Arnhem "Market Garden", kwamen ze terug en zijn ze tot maart 1945 in het kantoor op hun post gebleven. Tijdens operatie "Market Garden" waren ze in Elst blijven steken. De acht soldaten sliepen aanvankelijk op de bedrijfszolder, maar verhuisden in de strenge wintermaanden van '44 naar de woonzolder. Op de logeerkamer sliepen al twee Canadese officieren. Voor de kinderen Moons was dit een leuke periode met veel afwisseling.

foto: Jan Brauer

Illustraties: collectie Moons

BEVRIJDINGSCHOCOLA EN WEDEROPBOUW

De firma Moons kreeg de toewijzing om geallieerde chocolade en biscuits te verdelen. Grote legergroene tins met onverpakte tabletten Cadbury chocolade en nog grotere tins met biscuits van Jacobs en Peak Freans werden in het magazijn opgestapeld en verdwenen weer snel naar de distributiepunten. Dat was weer eens andere Koek, de echte Engelse! De oorlog was voorbij en ook zakelijk gezien, brak een goede tijd aan. Fabrikanten gingen weer volop produceren en de consumptie steeg met de dag. Er werd keihard gewerkt, maar dat vroeg z'n tol; zoals eerder vermeld, stierf A.C.J. Moons in 1959, nadat hij enkele attaques had gehad.

Zoon Adré werkte wellicht nog harder, breidde het bedrijf verder uit en opende naast de vestiging in Hees een slijterij in de J.W. Passtraat in Nijmegen. In 1977 werd hij de eerste vinoloog van de Wijnacademie in Nijmegen. Hij trouwde met Lies van Orsouw, die hem vier kinderen; drie zonen en een dochter schonk. Ook hij moest veel te vroeg afscheid nemen van zijn gezin. In juli 1979 stierf hij aan een ongeneeslijke ziekte, 49 jaar oud. Helaas waren zijn kinderen te jong voor bedrijfsopvolging. Dit betekende het einde van de zoetwarengroothandel, die werd overgenomen door de Firma Boenk te Nijmegen. De wijnhandel "De Wijnrank" ging over naar de Firma Hoogma. Dat betekende na ruim 50 jaar het einde van een bedrijf, waarvan de magazijnen jarenlang gevuld waren met overheerlijke zoetigheden en tongstrelende dranken.

Lies Moons woonde tot 1 juni 2004 in het ouderlijk huis, dat onlangs werd verkocht werd aan de familie Dekkers, restaurant-houder. Zelf verhuisde ze een stukje verderop in de Schependomlaan naar een appartement in de gerestaureerde Villa Engelenburgh. Na de sluiting van een mooi bedrijf dat ruim 50 jaar in Hees succesvol zaken had gedaan, kwam nu 25 jaar later, het afscheid van het woonhuis in de Schependomlaan nr. 17a van de Familie Moons.

Politieteam Nieuw-West

door: Arno Schlösser

De politie (regio Gelderland-Zuid) heeft in het pand Joubertstraat 140 het team Nieuw-West gehuisvest. Het grondgebied dat onder dit bureau valt bestrijkt de stadsdelen Neerbosch-Oost, Heseveld, Hees en het industrieterrein Oost Kanaaldijk.

Voor Hees is de netwerker mevrouw Gerrie Welboren. U kunt met vragen over bijvoorbeeld klachten over burenruijze of over geluidsoverlast bij dit bureau terecht. Als u het algemene nummer belt (0900-8844, tegen lokaal tarief) wordt u, afhankelijk van uw vraag, of met een medewerker van het bureau doorverbonden, of door medewerker teruggebeld.

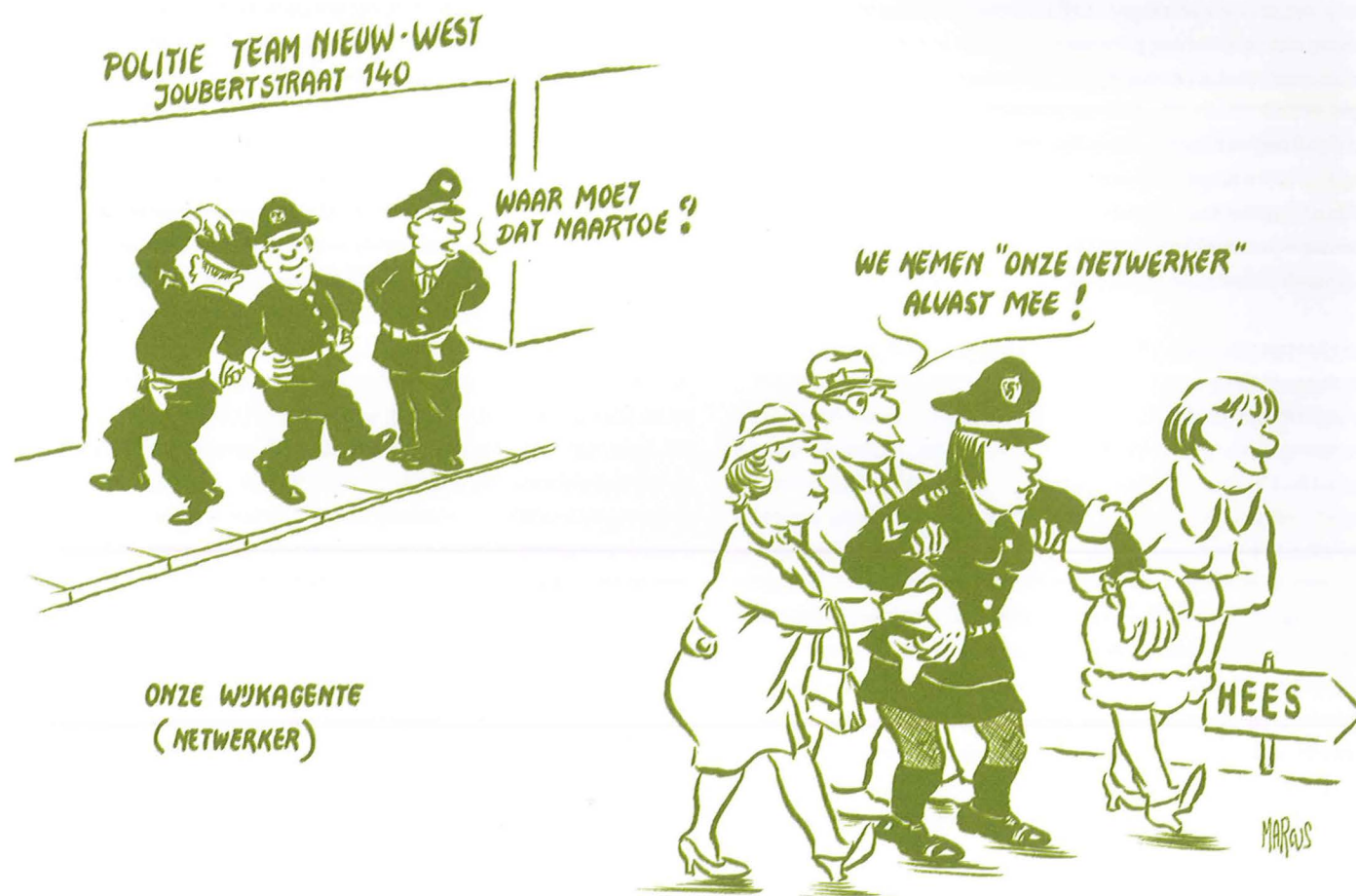
AANGIFTEN KUNNEN OP TWEE MANIEREN WORDEN GEDAAN.

Voor dringende aangelegenheden kan een afspraak gemaakt worden met het teamsecretariaat (via telefoonnummer 0900-8844). Voor andere zaken (bijvoorbeeld vernieling van de auto, of de diefstal van een fiets) kan via internet (www.politie.nl) aangifte worden gedaan.

Voor spoedeisende gevallen is er 24 uur per dag een surveillance-eenheid voor de wijk beschikbaar. Bij spoed kunt u uiteraard altijd 1-1-2 bellen.

HET BUREAU AAN DE JOUBERTSTRAAT 140 IS VAN MAANDAG TOT EN MET VRIJDAG VAN 09.00 UUR TOT 12.30 UUR GEOPEND.

HET POSTADRES LUIDT: POLITIE GELDERLAND-ZUID, DISTRICT STAD NIJMEGEN, TEAM NIEUW-WEST, POSTBUS 9109, 6500 HL NIJMEGEN.

ONZE WIJAGENTE
(NETWERKER)

Bezoek de vernieuwde website van de vereniging
www.dorpsbelanghees.nl

Park West wordt werkelijkheid

door: Stephanie Wolff (projectleider)

"Een kralensnoer van groensingels, bomen, speelplekken en dierenweiden vormt een parklandschap voor jong en oud, natuurliefhebber en bewoners." Dit is de tekst die te lezen is op posters en MUPI's die in de wijk verspreid zijn. Tijdens een borrel op 1 november jl. in het Sfeerhuys zijn de posters aan de aanwezige werkgroepen uitgedeeld. Voordat deze posters gemaakt konden worden is er uiteraard een heel proces aan vooraf gegaan.

PLANNEN EN OVERLEG

Op 25 mei jl. is een informatiebijeenkomst gehouden over de geplande herinrichting van het Park West - Middengebied die bestaat uit 3 delen: de noordelijke zone (ten noorden van de Bredestraat), het middengebied (waaronder de volkstuinten) en het Distelpark. Tijdens deze informatieavond hebben belangstellenden zich op kunnen geven voor de werkgroep om samen tot een plan te komen waar alle partijen zich in kunnen vinden. Er waren veel belangstellenden, waardoor gekozen is om in twee groepen te werken waarna plenair terugkoppeling plaatsvond. Na een drietal bij-

eenkomsten en een fietstocht langs speeltuinen in Nijmegen heeft een terugkoppeling plaatsgevonden naar alle belangstellenden en omwonenden. Ook zijn overleggen gevoerd met de volkstuinters om te komen tot een nieuw plan voor dat gebied.

SCHOP IN DE GROND

Vervolgens zijn de plannen verder uitgewerkt en financieel doorerekend. Alle keuzes, die tijdens het proces zijn bedacht, lijken te kunnen worden gehonoreerd, dit is echter wel afhankelijk van de aanbesteding (we kunnen niet meer geld uitgeven dan dat we hebben)! Er zal openbaar worden aanbesteed. Half december zal duidelijk zijn welke aannemer de plannen mag gaan realiseren. Op 3 januari 2004 zal gestart worden met de werkzaamheden. De aannemer zal een werkplanning opstellen en op dat moment weten we welke delen van het middengebied op welk moment wordt uitgevoerd. Naar verwachting zal het werk gereed zijn in de zomer van 2005. Dan is weer een mooie kraal toegevoegd aan de ketting die Park West heet!

Zoekplaatje

Op deze foto met een winters tafereeltje uit circa 1953 staat een heel legertje *Van Offeren* en *Straatmannen*. Jan-Roelof van Offeren (van de sigaren!)(1) staat helemaal rechts, verder zien we Irene van Offeren (2), Tonny van offeren (3), Elly van Offeren (4), daarnaast Ansje Straatman (5), Henny Schoester (6), Benny van Mameren (7), Theo van Mameren (8), Dolfje Straatman (9), Jantje Straatman (10), eentje van Kersten (11), Emiel Straatman (12) en het meisje vooraan met witte trui en sjaal (13) is onbekend.

De-vraag gaat over het grote huis rechts op het punt waar destijds de Wolfkuilsweg overging in de Molenweg. Wie woonde daar, welke naam had het huis? De huizen links zijn de melkhandel van Van de Water en het transportbedrijf Klaassen.

Alle informatie over huis en bewoners kunt u sturen naar de redactie of naar JR van Offeren, Sigarenspeciaalzaak, Wolfkuilsweg 155 tel. 377 11 23

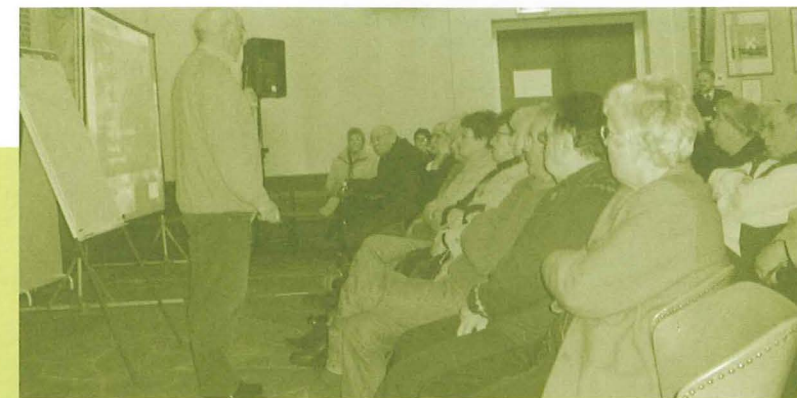
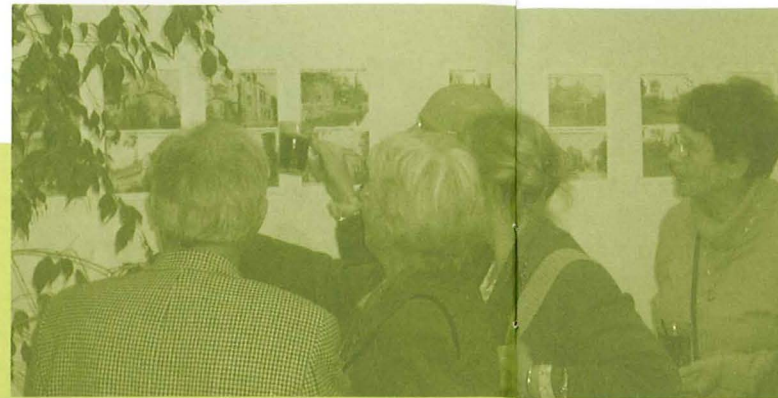
Echte Heese Dag een succes !

door: Jan Brauer

Zo'n 130 buurtgenoten bezochten op zondag 21 november in Sancta Maria de Echte Heese Dag. Ze konden een tentoonstelling zien met foto's, film en overig materiaal van Hees en Nijmegen in de oorlogs- en bevrijdingsperiode. Met name Hees tussen september 1944 en mei 1945 werd uitgelicht.

Henk Termeer vertelde over het dagelijkse leven in Nijmegen als frontstad, Jan Willemsen van het Bevrijdingsmuseum in Groesbeek verhaalde over Market Garden, de militaire bevrijdingsoperatie van dag tot dag. Jan Brauer interviewde een levendig panel van de drie oude Hesenaren Riet Las, Henk van der Velden en Johan van der Werf. Alledrie maakten destijds als jonge pubers de spannende bevrijdingstijd mee.

En natuurlijk was er alle gelegenheid om eens gezellig bij te kletsen onder het genot van een hapje en een drankje. Op grond van de positieve reacties van de aanwezigen, komt er vast een vervolg op deze gezellige bijeenkomst. Hier volgt een foto-impressie.

foto's: Henk Termeer

Bevrijdings- museum Groesbeek

Het Bevrijdingsmuseum in Groesbeek laat de operatie Market Garden in geuren en kleuren zien. Maar ook nog veel meer thema's van oorlog en vrede worden er pakkend belicht. Zij leverden ook materiaal voor de tentoonstelling in Hees. Ook zijn er onder leiding van Jan Willemsen fietstochten langs het strijdtoneel. Een aanrader voor de na de winter! Meer informatie: www.bevrijdingsmuseum.nl 024-3974404

Riet Las:
's Morgens floten de bakkersjongens op de fiets de liedjes van Radio Oranje waarnaar ze de vorige avond stiekem hadden geluisterd.'

Henk van der Velden: 'Bij ons nam zo'n Amerikaanse bevrijder een bad; ik heb nu nog contact met hem. En ik mocht met de jeep mee helemaal naar het bevrijde Eindhoven, een mooie tijd!'

Johan van der Werf:
'We maakten als jonge knapen ons eigen vuurwerk van al het wapentuig dat op straat lag; levensgevaarlijk maar wel spannend.'

Heeft u nog oude foto's van Hees

De Echte Heese Dag werd georganiseerd door de zeer actieve Werkgroep Historie van onze Vereniging. Die houdt zich bezig met het verzamelen van alles wat met de geschiedenis van Hees te maken heeft.

Dus: heeft u nog foto's in uw familiealbum of ander materiaal dat u kwijt wil? Het wordt goed bewaard in het historisch archief van Hees dat wij willen opbouwen. Wilt u het niet kwijt, dan willen we heel graag een kopie maken. Laat het maar horen.

Het archief en de buurt

Het Gemeentearchief biedt veel informatie over je woonomgeving. Of het nu je familie, huis of buurt betreft. Kijk maar eens wat Henk Rullman van het archief opdook over de bevrijdingperiode van Hees:

Brandweerpost Hees 18 september '44

Archief Oorlogsdocumentatiecommissie,
nr. 273

18 September

De S.S. steekt een bus van de Geldersche Tram Mij (gevuld met hout e munitie), staande op het terrein van het leshuis St. Jozef in brand. Uitgerukt met A.S. 5 maar teruggekeerd daar er op het voertuig geschoten werd door de S.S. Bij het vertrek van de S.S. staken zij de villa Andelshof en het leshuis St. Jozef in brand, welk gebouw gedeeltelijk gevuld was met munitie en begoten met benzine. Uitgerukt met A.S. 5 om 1, de aanval werd met 6 stralen ingezet. Door de hevige explosies van de munitie was het gevaar voor de omgeving, het personeel en de A.S. 5 niet uitgesloten. Omwonende laten waarschuwen en A.S. 5 teruggezonden naar de kazerne, achtergebleven: Pfann, Jansen 3, Jansen 2 en Merkenstein. Met een M.S. van de vrijwillige brandweer 4 stralen geformeerd ter bescherming van de belendende, toen de hevigste explosies achter de rug waren de aanval weer ingezet van af standpijp met twee drieweegstukken (de druk op het waterleidingnet loopt daar ter plaatse van 4 tot 7 Atm). Deze aanval werd ingezet door de reeds eerder genoemde brandwachts, na eenige tijd de A.S. 5 weder laten uitrukken en deze brand verder bestreden met tien stralen. Tijdens de blussching kwam een gedeelte S.S. troepen terug maar sloeg een zijweg voor het leshuis in, burgers uit Hees waarschuwde Amr. Parachutisten en deze opende het vuur op onze brandweer, de brandwacht Arts werd in de buik, linker hand en pols getroffen, gelukkig niet dodelijk. Des avonds vernamen wij dat de brandwacht Broekkamp tijdens het uitoefenen van zijn plicht om het leven was gekomen.

10, 20, 21 en 22 September verschillende malen uitgerukt o.a. naar Tusschen 25 September en 20 October nog verscheidene malen uitgerukt o.a. een brandend vliegtuig op een paar huizen naast de post Hees, waarbij Princenberg en zijn mannen flink en goed werk hebben verricht, wat niet kon voorkomen dat er een paar vrouwen bij om het leven kwamen.

GEGEVENS OVER HEES, VERSTREKT DOOR

ALBERT UIJEN, 18th /m 21 SEPT '44
BREDESTRAAT 61 HEES.

Ooggetuige Albert Uijen, Bredestraat over 18-21 september '44

Archief Oorlogsdocumentatiecommissie,
nr. 202

Maandagavond werd de eerste Amerikaan gesignaleerd bij de ijzer n brug. 's Dinsdagmorgens hadden de Duitsers nog een wachtpost op de hoek - Voorstadslaan - Niersstraat en een mitrailleurpost in de tuin van Leeuwenstein, naast de Landbouw-winterschool. 's Dinsdags plm. 12 uur bliezen de Duitsers nog een paar afweerbatterijtjes op in de Biezen en trokken zich terug op het waterkwartier. Onder de Duitsers heerste een paniek tengevolge van de bombardementen van Zondag.

Woensdag tussen 12 en 2 kwamen de Amerikanen van de Kerkstraat, Hees in tirailleurlinie naar de Bredestraat. Halverwege de Bredestraat zijn zij echter teruggekeerd en hebben hun weg genomen over een van de "Dammen" (de Laan), naar de Grote Centrale.

Later in de middag kwamen de tanks. Deze waren o.a. opgesteld in de boomgaard van Blokland, Bredestraat.

Op het ogenblik van de overtocht naar de andere kant was het voor de burgers niet mogelijk om buiten te komen.

's Woensdagmorgens was er brand in de Voorstadslaan. 's Donderdagmorgens lagen er gedode Duitsers in het Krayenhoffpark.

De brandweer (vrijwilligers uit Hees) heeft 's Donderdagmorgens de brand op de Voorstadslaan geblust. Zij hadden water uit hun eigen watervoorziening van de papierfabriek "Gelderland".

De Duitsers hebben in de loop van de Dinsdag via de Biezen aan de Voorstadslaan verkenningen uitgevoerd in de richting van Hees.

Neergestorte bommenwerper in Neerbosch

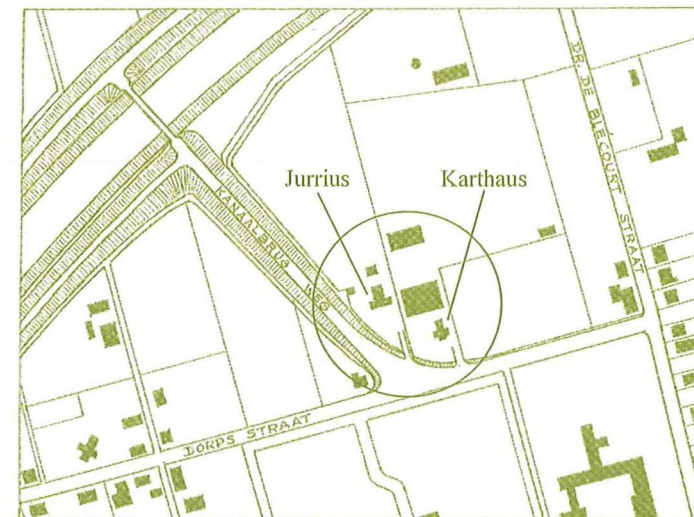
door: A.W. Kuiken

Nog een stukje oorlogshistorie. De heer Kuiken wilde de puzzlestukjes bij elkaar krijgen van een neergestorte bommenwerper, mei 1943 ongeveer op de plaats waar nu het ANAC-tankstation ligt. Wie van de lezers kan hem helpen bij zijn reconstructie?

EEN STUKJE GESCHIEDENIS

In de nacht van 25 op 26 mei 1943 vloog het Britse Bomber Command een aanval op de stad Düsseldorf in Duitsland. Het was een middelgrote raid, waarbij in totaal 759 vliegtuigen werden ingezet. De raid werd een mislukking. Dit was hoofdzakelijk te wijten aan de slechte weersomstandigheden boven het doelgebied. Het gevolg was dat het bommentapijt zeer wijd uitgespreid was zonder veel schade aan te richten. De Duitse luchtafweer had ook te lijden onder de slechte weersomstandigheden. Toch slaagde zij erin om 46 vliegtuigen te beschadigen. De Duitse nachtjagers waren zeer actief en beschadigden 3 vliegtuigen en schoten er 27 neer. Dit gebeurde hoofdzakelijk op de terugweg naar de diverse thuisbases in Engeland. De raid had een verliespercentage van 3,6%, met 134 bemanningsleden gedood, 26 vermist en 21 die krijgsgevangen gemaakt werden.

Het 207 Squadron RAF zette die nacht 12 Lancasters in, waarvan er twee verloren gingen. De eerste was de Lancaster ED600 / EM:P met als gezagvoerder Flying Officer P. Drayton. Deze stortte neer bij Nederweert waarbij alle zeven bemanningsleden de dood vonden.

De cirkel geeft de crashplaats aan. In het stratenplan van nu, is dit ongeveer het terrein van de ANAC. De huidige 4-baans brug over het kanaal loopt links van de oude (afgebroken) witte brug.

Het tweede vliegtuig, en onderwerp van dit verhaal, was de Lancaster W5001 / EM:J met als gezagvoerder de CO (commandant) van het 207 Squadron, Wing Commander T. Parselle. Parselle verkoos als terugreis een meer noordelijke route. Hij dacht hiermee het gevaar van de nachtjagerbasis Venlo te omzeilen. Het heeft niet veel geholpen. De Lancaster werd neergeschoten op woensdag 26 mei 1943 om 02.08 uur in de morgen door Obl. Manfred Meurer van de Fliegerhorst Venlo. De Lancaster stortte uiteindelijk neer in Neerbosch. Van de acht koppige bemanning vonden er zes de dood. Zij werden nog de volgende dag naast elkaar te Uden begraven. Van de overlevenden werd er één enige uren na de crash gearresteerd. De andere wist in eerste instantie hieraan te ontkomen en slaagde erin uit handen van de Duitsers te blijven en richting zuiden te trekken. Toch is ook hij uiteindelijk na enige maanden in Parijs, door verraad, gepakt.

DE PLAATS DES ONHEILS *

We volgen de originele tekst uit het Proces-Verbaal, opgemaakt door de Gem. Politie Nijmegen op 26 mei 1943: *De blokploeg van blok 23 en het Wijkhoofd Thissen waren reeds aanwezig, hadden reeds voor enige afzetting gezorgd en hielpen de bewoners van de boerderij van A. Jurrius, gelegen aan den Dorpsstraat No. 46, die in lichte laaie stond bij het uitdragen van den inboedel.*

Een afdeling van de Gemeentelijke Brandweer, gestationeerd te Neerbosch, was eveneens reeds aanwezig. Even later verscheen ook een brandweerploeg van den Luchtbeschermingsdienst. Het huis, benevens een gedeelte van den inboedel, ging grootendeels verloren. Ook een in de nabijheid van de boerderij staande schuur werd door brand verwoest. Bij nader onderzoek bleek, dat een gedeelte van de cockpit was terecht gekomen op een aangrenzende kwekerij en wel op het dak van de woning van L. Karthaus aan den Dorpsstraat No. 44. Het dak werd ernstig beschadigd en de muren ontzet. Voorts werden op de kwekerij nog gevonden een vleugel van het vliegtuig, een der motoren, groote brokstukken en twee phosphorrubberbommen. In den boomgaard achter de boerderij van Jurrius lagen verspreid twee motoren, een uitgebrande benzinetank en verschillende onderdelen. De vierde motor lag onderaan den kanaaldijk. Voorts werden tal van onderdelen en brokstukken in de Dennenstraat, de Dr. de Blecourtstraat, de Dorpsstraat en omgeving tot op een afstand van

pl.m. 1000 meter in een lijn loopende van oost naar West. Achtereenvolgens werden gevonden de lijken van zes der inzittenden van het vliegtuig en wel: twee dooden gevonden in de boomgaard van Jurrius, een doode in een schuur, staande in dien boomgaard, een verkoold lijk in het uitgebrande achterhuis van de boerderij van Jurrius, een doode op de kweekerij van Karthaus en een doode in een sloot aan de Dorpsstraat. Voorts werd een lid van de bemanning licht gewond aangetroffen op den Molenweg. Deze is overgegeven aan den Ortskommandant alhier. Het terrein werd door de Politie afgezet. Later werd de bewaking van de boerderij en van de kweekerij, van de lijken, phosphorbommen en brokstukken van het vliegtuig overgenomen door de Deutsche Wehrmacht. De wegen in de onmiddellijke omgeving bleven, om het nieuwsgierige publiek te weeren, nog door de Politie afgezet.

VANDAAG DE DAG

Bovenstaand verhaal is een gedeelte uit het verslag van het onderzoek dat de schrijver van dit artikel reeds vele jaren bezig houdt. Het onderzoek is begonnen in 1996 met het interviewen van diverse ooggetuigen en het zoeken in de eerste archieven in binnen- en buitenland. Na een pauze van enige jaren is in 2003 het onderzoek weer opgestart omdat zich nieuwe bronnen aandienden. Momenteel is het onderzoek in zijn finale fase aangeland.

Overtuigd van het feit dat er, 61 jaar na de fatale crash, hoogstwaarschijnlijk nog maar weinig personen zullen zijn die het gebeuren persoonlijk hebben meegemaakt, wil de schrijver toch een poging wagen om alsnog "verborgen" gegevens boven water te krijgen.

Er resten nog enige wensen betreffende de crashplaats zelf. De interesse gaat uit naar:

Informatie, verhalen en/of fotografisch materiaal van:

- > De boerderij / terrein van Jurrius van vóór mei 1943
- > De ruïne van de boerderij
- > Het huis / terrein van Karthaus in 1943
- > De Dorpsstraat van Neerbosch
- > Wrakstukken
- > "Souvenirs"

Met al uw gegevens, op- / aanmerkingen en andere zaken bent u zeer welkom bij:

A.W. Kuiken
Havikstraat 38
6591 TV GENNEP
Tel.: 0485-518273
E-mail: AQsoft@hetnet.nl

Hees bij Nijmegen

door: Henk Termeer

"Hees bij Nijmegen", die nadere omschrijving van onze woonplaats geven velen van ons geregeld wanneer onze gesprekspartners niet meteen begrijpen waar we nu eigenlijk wonen. We bedoelen niet Heeze bij Eindhoven, niet Heesch bij het Brabantse Oss, niet Hees bij het Utrechtse Soest, niet Hees bij het Drenthse Ruinen, niet Hees bij het Belgische Bilzen en ook niet het Duitse Hees net over de grens bij vliegveld Niederrhein. Nee, we wonen in Hees bij Nijmegen. 'Hees' of 'hese' betekent oorspronkelijk hetzelfde, namelijk een plaats met bos en struikgewas. Bewoners of gebruikers van zo'n plek moesten in de middeleeuwen vaak een bosbelasting aan de eigenaar betalen die 'Hesenzins', 'Hesentyne'

of 'Hesepfennig' heette. Ook de aanduiding 'Hees bij Nijmegen' is overigens al heel oud, want het dorpje Hees en de stad Nijmegen zijn al eeuwenlang onafscheidelijk. Het is dan ook niet voor niets dat Nijmegen en omgeving nogal wat andere benamingen kennen waarin de naam Hees in een of andere vorm voorkomt, denk maar aan de Stikke en de Lange Hezelstraat, de Hes(s)enberg, de Hezelpoort, de Eerste en de Tweede Oude Heselaan, het Heseveld en wat verder weg de Hezelstraat in Ooij. Dat de naam Hees verband houdt met de Keltische oorlogs- en bosgod Haesus, Hesus of Esus, zoals je soms leest, lijkt wel aannemelijk. Maar of die hier ooit vereerd is en of de oude Heesenaren hem ooit (mensen)offers hebben gebracht, daarvan is totnogtoe niets gebleken.

Petruskerk voor breder publiek

Vanuit de Wijkgemeente rond de Petruskerk is het initiatief geboren de kerk op de derde zaterdag van de maand open te stellen voor een breder publiek uit de wijk

We hebben de kerk 'aangekleed' met een expositie en er is van 13.00u tot 13.30u een muzikaal optreden door jongelui, leerlingen van bijvoorbeeld een muziekschool.

Wijkbewoners die het leuk vinden hun werk (hobby) in de kerk te exposeren of een muzikaal optreden zouden willen verzorgen kunnen contact opnemen met: J.Attema, tel 378 51 11.

> 18 december is de derde openstelling <

Heeft u een helpende hand, een wakend oog, een luisterend oor?

Wordt dan vrijwilliger bij VTZ (Vrijwilligers Terminale Zorg) Nijmegen. Onze vrijwilligers geven praktische hulp aan stervenden én hun familie, waardoor het voor ernstig zieke mensen mogelijk is thuis te sterven.

Bel voor meer informatie: 024 378 90 90

Binnenkort start een cursus voor nieuwe vrijwilligers.

Vrijwilligers Terminale Zorg Nijmegen

steentjes

Op niet-commerciële wijze aanbieden, vragen of ruilen van spullen of diensten.

Een briefje met naam, telefoonnummer en het verzoek inleveren bij de redactie (zie achterpagina)

GEZOCHT

> Gezocht volleyballers M/V recreantenniveau voor semi/fanatiek en gezellig clubje. Op dinsdagavond tussen 21.15 en 23.00, Gymzaal Lanteerneschool (Fl.Nightingalestraat 3)

Informatie: Anne de Bondt, 3783808, Bert Jansen, 3781626

GRATIS AF TE HALEN

> Gratis af te halen: 2 jonge witte bessenstruiken + 1 jonge walnoot (2 jaar). Op Kerkstraat 60, tel. 3731063. Vrijdag of zaterdag

GEVRAAGD

> Oude foto's van ons huis Bredestr. 155, vóór de verbouwing. Tel. 3771924

UITNODIGING

> Van 11 december 2004 tot en met 2 januari 2005 is er in het Bijbels Openluchtmuseum in de Heilige Landstichting weer de traditionele kerststallen-tentoonstelling. Tijdens die expositie mag ik 3 kerstwandkleden (in kruissteek) en 2 Driekoningen-aquarellen ophangen in restaurant Jerusalem. Kaarten hiervan zijn te koop in de winkel.

Dens Husman- van de Bilt.

bezorgers zoeken hulp

Myra (16) en Roos (17) zoeken hulp bij de bezorging van de Stenen Bank. Het lukt niet om de Stenen Bank in één weekend rond te brengen.

Wie helpt ons?!

Bel: Myra (378 56 82) of Roos (373 10 63)

Bomen en Water

door: Fransje Brakkee

Wist u dat een volwassen berkenboom met ongeveer 200.000 bladeren in ons klimaat 300 tot 400 liter water verdampt per etmaal? Meer dan 1 volle badkuip! Een mens van gemiddeld postuur verdampt op een normale hollands dag 1 liter vocht.

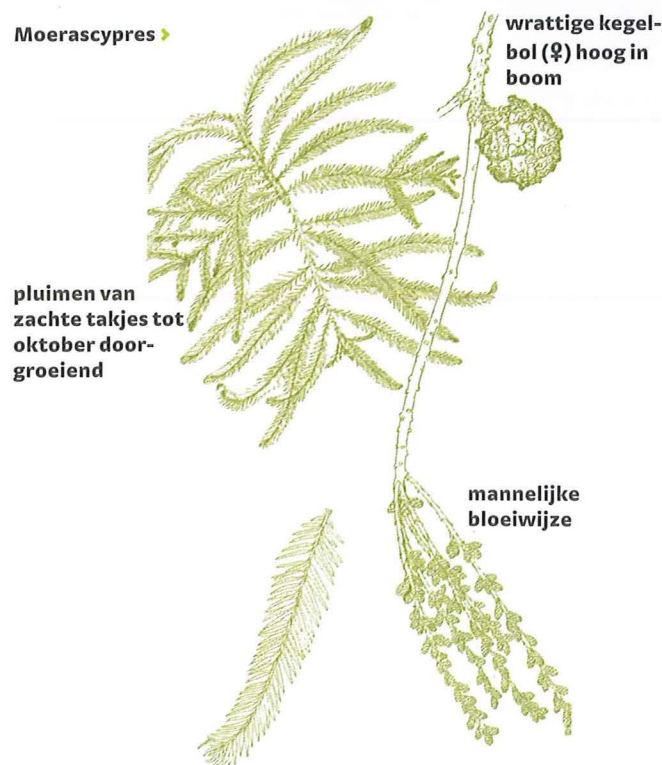
De bomen nemen dat met hun zeer dunne wortelhaartjes op uit de grond; via smalle sluipweggetjes in de wortel komt dat in de levende houtvaten (aan de buitenkant onder de levende bast, die weer afgesloten wordt door de schors). Daardoorheen wordt het water opgezogen tot in de bladeren; en wat teveel is wordt door kleine huidmondjes aan de onderkant van de bladeren afgevoerd.

Voor een klein deel wordt dit water gebruikt bij de vorming van organische stoffen, die grotendeels ingebouwd worden bij de groei van de boom. Voor een deel worden zij ook verbrand bij processen die energie vragen en voor de rest worden zij opgeslagen, onder- of bovengronds, ook in de zaden. Deze hebben altijd een voedselvoorraadje bij zich voor het ontkiemen en voor de periode dat het groeiende kiemplantje zelf nog niks kan aanmaken zolang het nog geen bladeren met bladgroen heeft gevormd. Die bladgroenkorrels zijn eigenlijk de fabriekjes van de organische stoffen.

HOUTEN VLOER EN KNIETJES

Bij de MOERASCYPRES hoort ook een waterverhaal. Deze soort groeit van oorsprong langs moerassen en rivieren in het Z/O van Noord-Amerika. Daar maken ze rondom hun breed uitlopende stamvoet houten, holle 'knetjes', die de wortels van de boom in het zompige zuurstofarme water van wat extra lucht voorzien. In

Moerascypres

onze tuinen en parken zien we dat niet. Wel kun je op de grond eromheen voelen dat het wortelstelsel dicht vertakt is.

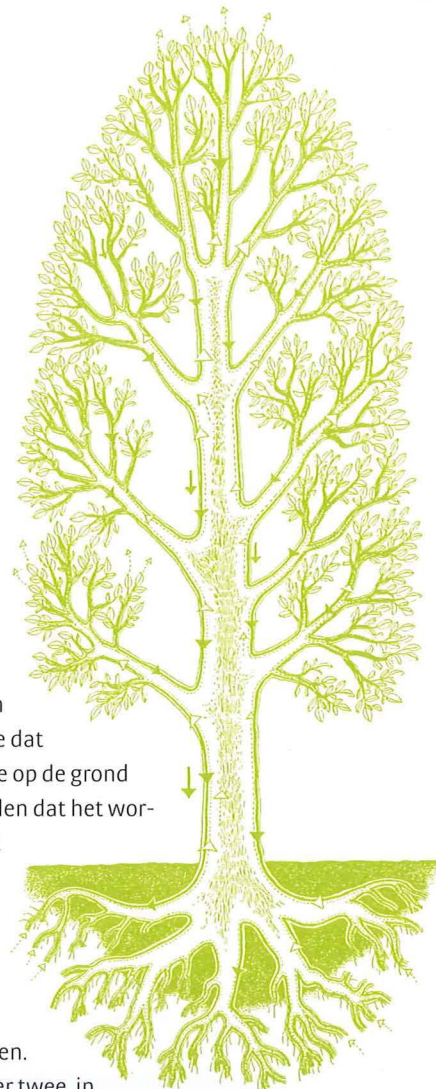
Met enig stampen voel je de 'houten' vloer die ze gemaakt hebben.

In Hees staan er twee in het Dorpspark Hees, zoals dat nu officieel heet, 2 en 8 meter vanaf de stoep van de Uranusstraat en vrij dicht bij de eerste flats aldaar. Ze hebben een langwerpige driehoekvorm

In de winter zijn ze kaal, in het voorjaar komen er kleine zachte dunne naaldjes aan korte takjes, die de hele zomer doorgroeien. Soms zitten er dikke glimmende groene bolvormige vruchten aan, die een jaar later goudbruin worden en spleten gaan vertonen waar de zaadjes uit kunnen vallen. Heel mooi in het najaar is de rossige herfstkleur. Bruinige takjes bovenin, die verdord lijken, blijken de manlijke bloeiwijzen te zijn. In het Leeuwensteinpark aan de Voorstadslaan is een groot exemplaar te vinden 10 m. vanaf de stoep. Op de grond heb ik wel vruchtjes gevonden. Nog een paar mooie ontdekte ik op het veldje in de Jekerstraat. Op de hoek van Schependomlaan en Kerkpad t.o. de Witte Villa, strijdt een moerascypres onder de schaduw van een eik (op de stoep) om zijn bestaan. Zou hij het halen met behulp van zijn sterke wortelgestel?

De LARIKS met zijn bundeltjes zachte naaldjes is ook zo'n naaldboom die 's winters zijn groen verliest. 's Zomers is het een enorme zuipschuit; jaren geleden kwamen de Hatertse Vennen zelfs bijna droog te liggen door de lariksen. Ze zijn verwijderd en dat heeft het uitdrogingsprobleem voor een groot deel opgelost. Ook is in een tuin aan de Korte Bredestraat is 2 jaar geleden een lariks gekapt, omdat andere planten te weinig kansen kregen.

Och, nu we het toch over water hebben: de straatbomen vinden het in de zomer wel erg fijn als u hen bij droog weer eens een emmer water over hun voeten giet.

De Sleutel

(De Groene Boerderij)

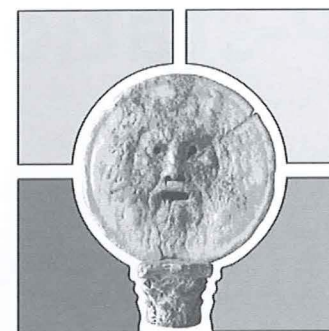

2e Oude Heselaan 271

Open: di. t/m za.
14.00-18.00 uur

Specialiteiten:

- kaarsencollectie
- glas- en kristalwerk
- houten speelgoed
- porcelein/aardewerk
- exclusief houtsnijwerk
- cadeau-artikelen

Schola

Praktijk voor supervisie e.a.
begeleidingsvormen

C.J.W. van der Donk

Kometenstraat 30
6543 XJ Nijmegen
tel. 024-378 26 02
mobiel 06-280 29 197
e-mail info@schola.nu
www.schola.nu

ORTHOPEDAGOGISCH ADVIESBUREAU

DRS. GERJO PIETERS-MESTROM

ORTHOPEDAGOGE/GZ-PSYCHOLOOG

KORTE BREDESTRAAT 59

6543 ZP NIJMEGEN

TEL: 024-3782314

O
VA

- **DIAGNOSTISCH ONDERZOEK EN BEGELEIDING VAN LEER-OF STUDIEPROBLEMEN EN DAARMEE MOGELIJK SAMENHANGENDE SOCIAAL-EMOTIONELE PROBLEMEN.**
- **KORTDURENDE THERAPIE.**
- **OPVOEDINGSONDERSTEUNING.**
- **SCHOOLKEUZE-ADVIES.**
- **HUISWERK-OF STUDIEBEGELEIDING.**

BP-station van Wijk

op de Molenweg

Het tankstation bij u in de buurt!

Kom eens langs en spaar razendsnel voor artikelen bij Kijkshop en Free Record shop.
In onze ruime shop vindt u o.a. tabak, frisdranken, weekbladen, telefoonkaarten, bloemen, zoetwaren, kopieerapparaat, auto-artikelen en ijs.

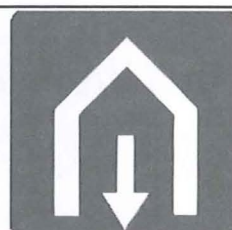

DENNENSTRAAT 69
6543 JP NIJMEGEN
TEL: 024-3770006
FAX: 024-3733358

FIETS & FITNESS

Van Diggelen Makelaardij

Rick van Diggelen
makelaar / taxateur o.g.

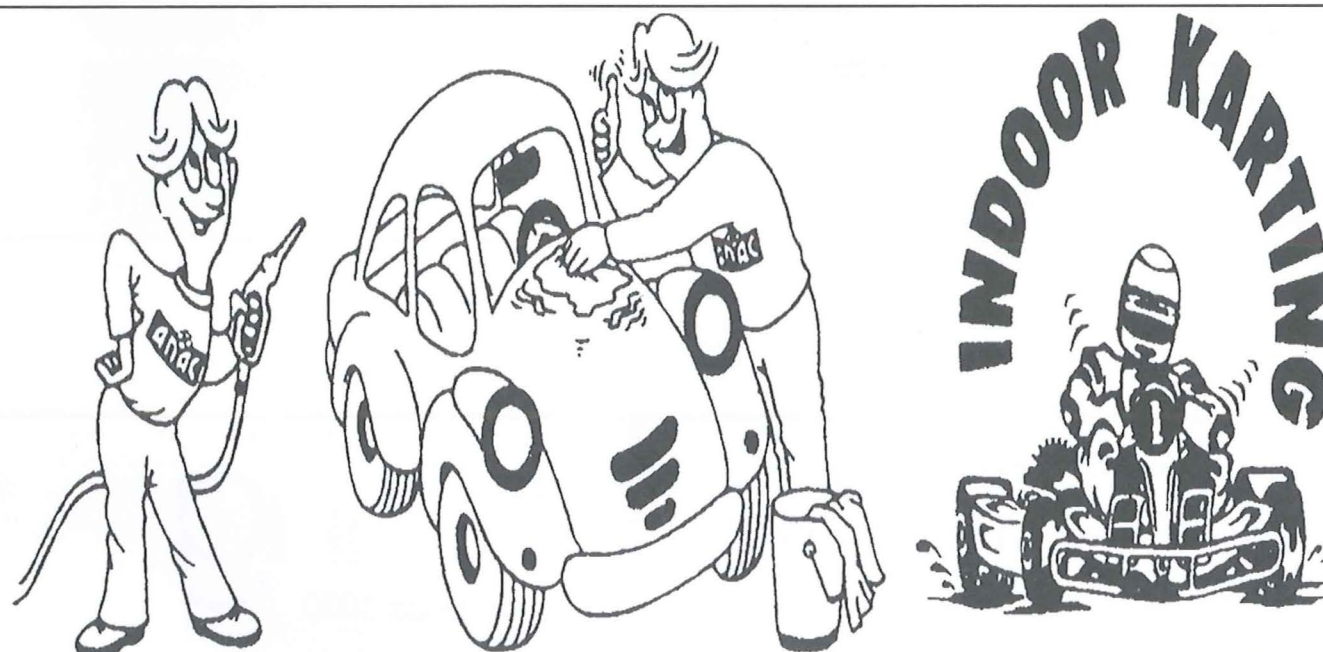
Voorstadslaan 355
6542 TE Nijmegen

makelaar@vandiggelen.info

tel. 024-373 17 75
fax 024-373 61 16
mobiel 06-53 93 42 45

Taxaties - Aankoop - Verkoop - Hypotheken

TANK, WAS EN KART MET PLEZIER

De Stenen Bank is een uitgave van de Vereniging Dorpsbelang Hees.

Deze vereniging streeft naar het behoud van het landelijke karakter van het voormalige kerkdorp Hees.

Het bestuur van de Vereniging Dorpsbelang Hees

Johan van der Mee (voorzitter ad interim), tel. 377 42 62
Annemarie Verberne (secretaris), tel. 378 60 68
Toon Zondag (penningmeester), tel. 378 28 76
Maria van de Mortel, tel. 323 68 08
René van der Heijden, tel. 3733401
Jan Brauer, tel. 378 56 82

Secretariaat van de vereniging

Ananasstraat 19
6543 ZH Nijmegen
tel. 378 60 68
e-mail: Dorpsbelang.hees@comps.demon.nl
www.dorpsbelanghees.nl
giro: 349955 t.n.v. Vereniging Dorpsbelang Hees.

Redactieadres van de Stenen Bank

Kerkstraat 60
6543 KL Nijmegen
tel. 373 10 63
e-mail: Dorpsbelang.hees@comps.demon.nl

Redactieleden

Trees van Hal, Henk Termeer, Arno Schlösser, Jan Brauer
vormgeving: Hendriek Mulder

Lid worden?

U kunt lid worden door contact op te nemen met het secretariaat van de vereniging. Het lidmaatschap kost 7 euro per jaar. Hiervoor ontvangt u een acceptgiro.

Indien u elektronisch betaalt, verzoeken wij u om uw adres met postcode te vermelden

Dankzij het grote ledental heeft de vereniging de afgelopen jaren al veel kunnen bereiken.

Werkgroepen/dossiers en contactpersonen

WERKGROEP PARK WEST: Ella Scholten, tel. 373 48 00

WERKGROEP HISTORIE: Loek Janssen, tel. 373 48 00

WERKGROEP RUIMTELIJKE ORDENING: Johan van der Mee, tel. 3777 42 62

WERKGROEP MILIEU: René van der Heijden tel. 373 34 01

WERKGROEP VERKEER/STADSBRUG: Marcel Schmidt, tel. 378 05 02

MILIEUKLACHTENLIJN: 026-359 99 99

BEL- EN HERSTELLIJN: 024-329 23 29

Let op!

Kopij inleveren voor 27 februari 2005 op het redactieadres.

Mike Rijken, lidnr 495
Korte Bredestraat 54
6543 ZS Nijmegen

bloemisterij
bloembinderij

Bloemisten sinds 1930

Kerkstraat 187 - 6543 KJ Nijmegen - tel. 024-377 03 36